

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT · MAGASIN

STRANDPROMENAD I BÅSTAD. — AMATÖRFOTO. J. A. LUNDBLAD, BORÅS.

18:DE ÅRG.

DEN 2 SEPTEMBER 1917

N:o 49

Foto: Rahm, Lund.

Kliché: Bengt Sjöström.

Dr. Preben Nodermann

PREBEN NODERMANN

TILL PORTRÄTTET Å FÖREGÅENDE SIDA

Bland enskilde nitälskare för vår svenska kyrksångs pietetsfulla bevarande och tidsenliga utveckling är det väl ingen, som kan mäta sig med den man, hvars bild i dag möter H. 8. D:s läsare på första sidan. Men äfven som kompositör på den världsliga musikens område intager d:r Preben Nodermann ett aktadt rum.

Preben Magnus Christian Nodermann är född i Hjørring (på Jylland) den 11 januari 1867, son till fotografen Johan Th. Nodermann och hans maka Line Linnemann. Fädernesläkten är emellertid egentligen af svenskt ursprung och heter i vårt land Nordeman. Redan vid fem års ålder öfverflyttade hans föräldrar till Hälsingborg och det var vid dess allmänna läroverk han år 1886 aflade mogenhetsexamen. Följande år kom han som student till Lund, där han ägnade sig åt studiet af modärna språk och estetik, aflade fil. kandidatexamen 1891 och fil. licentiatexamen 1895.

Jämsides med universitetsstudierna tillgodosåg Nodermann emellertid sitt tidigt vaknade musikintresse. Redan som liten parvel hade han börjat spela piano och fortfor framgent att vara en trägen och trofast utöfvare af musikens ädla konst. Åren 1888—90 idkade han dessutom speciella musikstudier i Köpenhamn och fortsatte dessa i Berlin, äfvansom i Leipzig och Dresden. Samma år han aflade licentiatexamen, förvärfvade han sig också diplom som organist i Lund, underkastade sig år 1898 kyrkosångarexamen därstädes, följande år organistexamen i Skara och år 1900 musiklärarexamen vid k. musikalska akademien i Stockholm. Nu följde fyra år i Malmö, där han ursprungligen hade till hufvuduppgift att vara extra lärare vid stadens läroverk, men alltmera drogs öfver i tonkonstens tjänst. Redan förut hade han uppträdt som kompositör; nu blef han vikarierande organist och kantor vid Malmö S:t Petri kyrka, lärare i musik vid läroverket och korchef i den skånska hufvudstadens Par Bricole. År 1903 bereddes honom emellertid tillfälle att öfverflytta till Lund, där domkyrkokapellmästarejänsten lades i hans skickliga och kärleksfulla händer. Samma år bestod han på ett glänsande sätt pröfningar i orgelspelning och musikteori vid Klindworth—Scharwenka-Conservatorium i Berlin samt hos Tysklands förnämsta institut och auktoriteter på kyrkomusikens område.

Det är emellertid icke blott som ledare af musiken i Lunds domkyrka Nodermann inlagt förtjänster om denna. Under nära samarbete med en annan kyrkans och kyrkosångens vän, prof. Fredrik Wulff, har han dessutom nedlagt ett outtröttligt arbete på kyrkosångens sunda inriktning öfver hufvud. Gång på gång och oafslåtligen ha dessa båda samarbetare ropat sitt varsko till psalm- och koralbokskommittéer att dock aldrig lämna ur sikte *sångbarheten* i psalmernas melodier. Den blifvande kyrkosångboken för *gudstjänstbruk* borde enligt deras mening af naturliga skäl hållas skild från den del af vår sköna psalmskatt, som är afsedd endast för läsning i hemmen. Äfven sin vetenskapliga forskning har Nodermann inriktat på vår kyrkas psalmer: när han år 1911 disputerade för den filosofiska graden, skedde det på en afhandling med titeln "Studier i svensk hymnologi".

Nodermann har emellertid gjort sig bemärkt äfven som kompositör och detta på ganska vidt skilda områden. Redan som tolfåring hade han i sitt läroverks sångbok satt musik till ett par dikter af Topelius. Första gången han väckte någon större uppmärksamhet var 1894, då han efter flera fruktlösa försök att få sin enaktsopera "Kong Magnus" — med text af Birger Möerner — antagen till uppförande här hemma

hade tillfredsställelsen att få se den spelad på Stadtteater i Hamburg och där mottagen på ett för kompositören smickrande sätt.

Några år senare (1900) framträdde Nodermann med en ny opera, denna gång i tre akter, "Gunnlögs saga", hvars text skrifvits af honom själf och den för tidigt borttryckte arkeologen Knut Stjerna i förening. Operan har sin handling förlagd till Island omkring år 1000 samt behandlar det tragiska kärleksöde, som drabbade storbonden Thorstens tagra dotter Helga och Gunnlög, storbonden Illuges son. Musiken är byggd på folkvisemotiv och har en äktnordisk prägel, som tillvunnit den stort erkännande.

Och slutligen har han gifvit sin rika humoristiska ådra aflopp i operetten "Prins Incognito", som 1909 uppfördes på Kasinoteatern i Köpenhamn.

Men för öfrigt har han komponerat ända upp till ett sjuttioatal visor, preludier och koralarbeten. Särskildt må nämnas — utom hans kyrkomusikaliska insatser, enkannerligen hans år 1911 utgifna "Ny svensk koralbok på Hæffnersk grund" — hans enkla och stämningsfulla violinserenader och violinduetter för barn och ungdom.

Trots sin kräfvande tjänst — det inträffar, att han får svara för tio, ja någon gång ända till sexton gudstjänster på en enda vecka — har Nodermann fått tid öfver att odla äfven samlareintressen. På sitt "Gullebo" invid Lund har han hopbragt ett bibliotek af allenastående intresse och stor omfattning, fördelat på två skilda hufvudriktningar, nämligen dels folkminnesforskning, dels dramatisk musik i klaverutdrag och partiturer jämte annat som hör till tonkonstens område. Här kan, skrifver prof. Wulff, specialisten uppsöka rariteter (i båda facken), rariteter, som ha kommit det att vattnas i munnen på mången utländsk besökare. Ett rörande intresse har Nodermann ägnat åt sådana kompositörer, som han har ansett vara orättvist försummade och glömda, ehuru deras verk äro mästerverk; och i praktiken har han visat detta intresse dels genom att låta uppföra kompositionerna och dramerna (på en liten privatscen å Gullebo), dels genom att egenhändigt utföra bearbetningar och nya klaverutdrag af dessa. Exempelvis vill jag nämna Paërs "Diana och Enaymion" och Lortzings "Rolands väpnare". Äfven af Glucks förtjusande "Orfeus" har han verkställt ett välbehöfligt nytt klaverutdrag, utsändt i tryck år 1906.

I all sin verksamhet, som pedagog och sångledare i skola, kyrka och hem, har Nodermann visat sig lika outtröttlig som talangfull och framgångsrik. Betecknande är, att han under sin korta extralärartid både medhann utgifvande af ett kompendium för katekesundervisningen och framför allt så omfattande praktiskt pedagogiska försök, att han vid sitt därpå följande profår kunde offentliggöra dem som s. k. profårsafhandling under rubrik "Före profåret" — en skrift, om hvilken prof. Herrlin yttrar, att man i den gör bekantskap med en starkt personlig och individuell metodik, som går sina egna vägar i mer än ett afseende, samt att "den värme och entusiasm hvaraf hela framställningen är uppuren, den kärlek den förråder till det kall förf. valt, till den ungdom han haft att handleda, talar tillräckligt för sig själf, påkallar hvarje uppfostrares lifliga intresse". Den lilla boken läses med nöje och behållning än i dag.

Gärna vill man hoppas, att när Nodermann nu icke kom att ägna sig åt lärarens kall utan i stället åt kyrkomusikerns, det måtte varda honom förunnadt att göra sina rika gåfvor till fullo fruktbringande till den svenska kyrkomusikens bästa liksom han säkerligen annars gjort det till den svenska läroverksungdomer.

Foto. Ericson, Sköfde.

GRAFSÄTTNING AF DEN I PERSIEN STUPADE LÖJTNANT PHILIP HIERTAS STÖFT Å SKÖFDE GARNISONSKYRKOGRÅRD DEN 30 AUG.

Grafsättningen af den för två år sedan under tjänstgöring vid gendarmeriet i Persien stupade löjtnanten vid Skaraborgs regemente *Philip Hierta* ägde den 20 augusti rum å garnisionens kyrkogård i Sköfde under stora militära högtidligheter. Som bekant öfverfördes urnan med den stupade svenskens aska till Sverige,

Till illustr. å sid. 776.

KRONPRINSESSANS BASAR FÖR KRIGSFÅNGAR I HELSINGBORG.

Under kronprinsessans ledning och beskydd hade den 22 augusti anordnats en basar i Hälsingborgs rådhus för krigsfångar af olika nationaliteter. De cirka 4,000 föremål, som därvid exponerades till försäljning, bestodo uteslutande af arbeten tillverkade af i olika länder internerade krigsfångar. Kronprinsessan deltog själf med vinnande älskvärdhet i försäljningen. Basaren, som företrädesvis besöktes af provinsens adel och högre societet, gaf ett lysande resultat af omkring 20,000 kronor, som i första hand komma de fångar tillgodo som förfärdigat arbetena.

Foto. Green, Haparanda.

OLENA STEFANIR, kvinnlig österrikisk officer, som efter 8 månaders tjänstgöring vid fronten tillfångatogs och vistats som krigsfånge i Taschkent därifrån hon i dagarne utväxlats och passerat Haparanda på hemresa. Bilden däröfver visar en grupp af hemvändande officerare däribland Olena Stefanir jämväl synes.

SVENSKA BILDER FÖR DAGEN.

Pressfoto.

En deputation från Köpenhamn, bestående af borgmästaren Viggo Christensen, kontorschefen N. P. Nielsen och Carl G. Sarroe, föreståndare för centralköket i Köpenhamn, hade oen 17 augusti anländt till Stockholm för studier. På fredagen aflades besök i det stora centralköket i Nürnbergs bryggeri på Söder, hvarifrån nu om dagarna utleveras inte mindre än mellan 4,000 och 5,000 matportioner om dagen. De danska gästerna togo under direktör Nystedts ledning med intresse del af anordningarna i centralköket. Den danska kommissionen skall äfven studera kortbyråerna samt andra kommunala kristidsinstitutioner.

*

Sedan flera år tillbaka har man sökt framleta en fullt autentisk *allmogedräkt* för *Västmanland*, till hvilken en del olika dräktdelar funnits förvarade i Nordiska museet. Det har nu lyckats Västmanlands läns hemslöjdsförenings konsulent, fröken Olga Anderzon att finna de felande klädesplaggen, så att dräkten nu är fullständig.

T. v.:
DANSKA KOMMUNALMÄN PÅ STUDIEBESÖK I STOCKHOLM. Fr. v.: borgmästare Christensen, kontorschef Nielsen, dir. Nystedt och centralköksföreståndaren Sarroe.

T. h.: DEN GAMLA VÄSTMANLANDSDRÄKTEN FRÅN VÄSTRA FÄRNEBO.

Amatörfoto S. Lінде, Vesterås. Skene: Bengt Sjöversparre

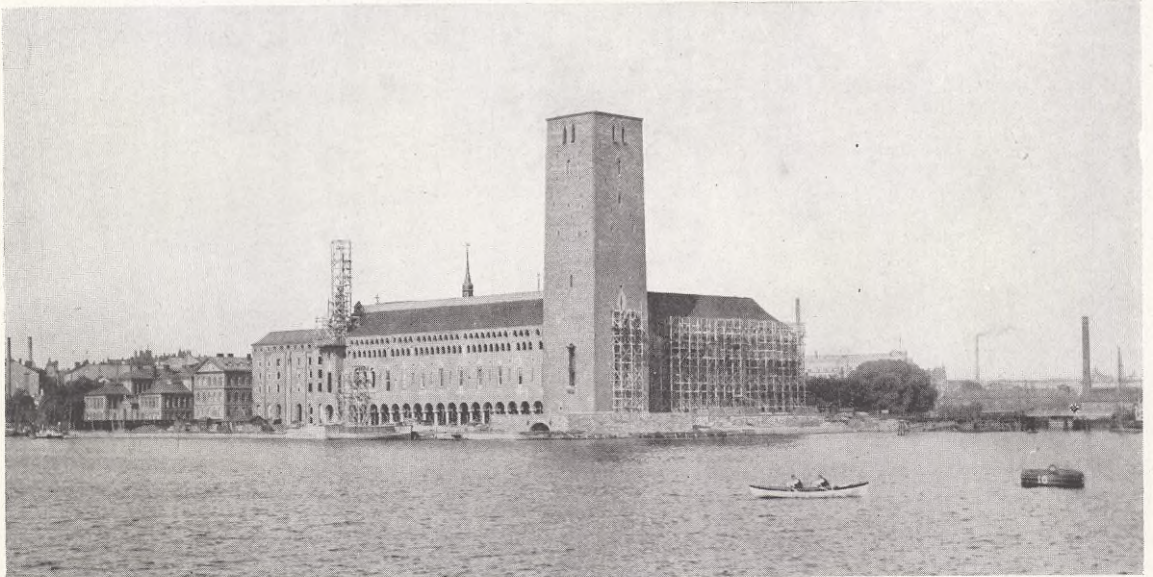
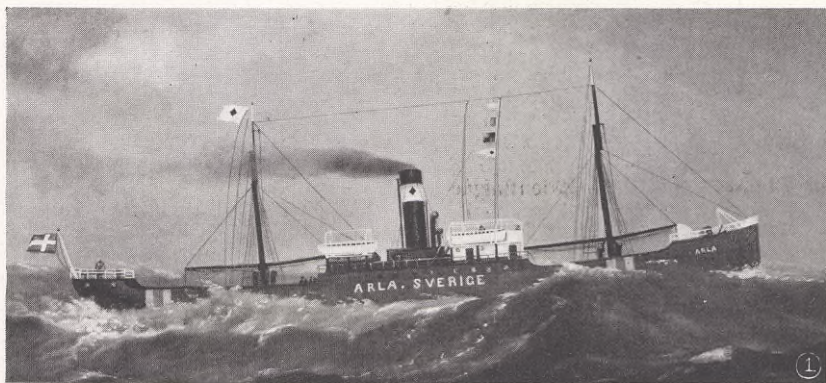

foto. Matmatron, Södm.

STOCKHOLMS STADSHUS-BYGGE JUST NU, en i dessa dagar tagen vy.

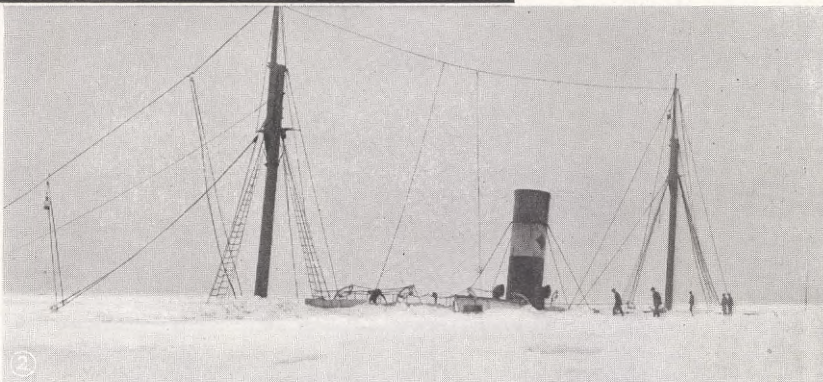
skåde: Bengt Sjöversparre.

ETT MÄRKLIGT BÄRGNINGSFÖRETAG.

göteborgsrederi och är en ångare om cirka 3 à 4 tusen ton, råkade i februari efter passerandet af Limfjordens mynning in i isen, där den på grund af hård isskrufning efter en dags fruktlös kamp drogs ned i djupet. Besättningen måste rädda sig i land på isen, och morgonen dagen efter kunde man köra med häst

Vi återgifva härmed några högelingen intressanta fotografier öfver det storartade bärgningsarbete som nyligen utförts vid Limfjorden af Svitzers Bärningsentrepri- med den därstädes tidigt i våras i isen nedskrufvade och förlista svenska ångaren Arla. Arla, som tidigare tillhört ett

och släde öfver det sjunkna vraket.

Först i maj månad medgåfvo naturförhållandena Svitzers bärnings-sällskap att påbörja bärgningsarbetet, som genomförts med sällskapets kända energi och sakkunskap och dessutom är det största i sitt slag af dem som hittills utförts.

Uppbyggandet af de för bärgningens

Efter fotografier.

Källa: Densjt Svitzersparne.

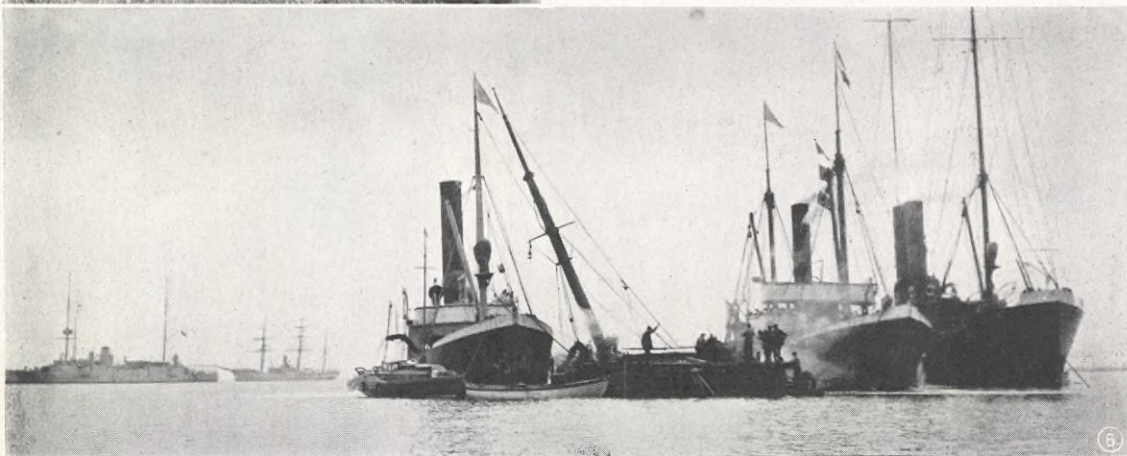
1. ÅNGAREN "ARLA" FOTOGRAFERAD VID SKAGEN DEN 5 FEBR. eller dagen innan den skrufvades ned i isen vid Limfjorden.
2. "ARLA" NEDSKRUFVAD I ISEN DEN 6 FEBR. 3 och 4. UPPBYGGNINGEN I MAJ.

Till illustr. å sid. 780.

En sällsynt storslagen afskedsfäst ägde den 15 augusti rum vid Domsjöverken i Norrland, då den kände chefen för Mo och Domsjö a.-b. d:r Franz Kempe, efter ett 32-årigt nitiskt och framgångsrikt ledarskap under stora högtidligheter tog afsked af sina närmare 1,000 underlydande. Högtidligheten ägde rum vid Domsjö skolhus, där i samband med chefsombytet den afgående chefen till 116 förmän och arbetare, som varit i Mo och Domsjö a.-b. tjänst i 25 år eller därtöfver, utdelade patriotiska sällskapets silfvermedaljer i större och mindre storleken. Efter ett anslående tal af d:r Kempe till medaljörerna, hvaraf ett flertal voro gråhårsmän hvilka ända till 50 år varit i verkets tjänst, öfverlämnades medaljerna af doktorinnan Kempe samt diplomerna af Domsjöverkens nye chef, löjtnant Carl Kempe.

Sedan den nära två timmar långa medaljutdelningen förrättats höll d:r Kempe ett innehållsrikt och glänsande under djup rörelse och mäktigt tystnad åhördt afskedstal till sina forna underlydande, hvori han bl. a. erinrade om det goda förhållande som städse rådt dem emellan och som å ömse håll bidragit att göra arbetet ljusst och välsignelsebringande. Härpå framfördes genom en af medaljörerna arbetarnas tack till

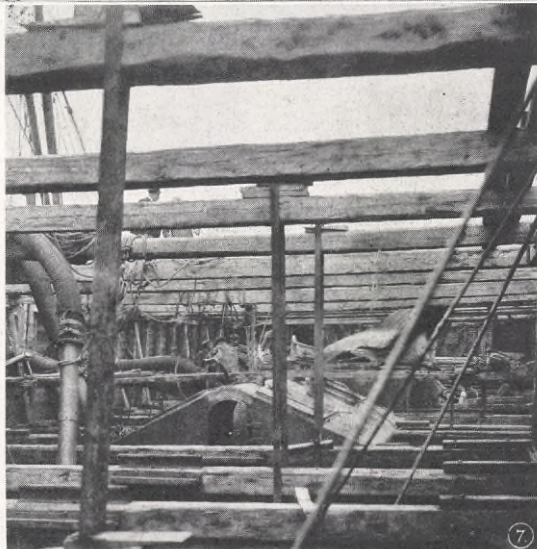
5. SKORSTENEN.

6. NÄR VRAKET BÖRjade RESA SIG.

I bakgrunden danska pansarkryssaren "Heimdal", och kadettskolskeppet "Ingalf".

verkställande afsedda kraftiga pontonerna, mätande 16×22 fot, har verkställts i land, men allt det öfriga är ett utomordentligt djärft och skickligt utfördt dykarearbete på ej mindre än 36 fots djup. Våra bilder ge en god föreställning om bärgningsarbetets förlopp alltifrån den stund upplyftningen af det till botten sjunkna vraket påbörjas till den stund ångaren klargjord för lossning afgår till lossningsplatsen.

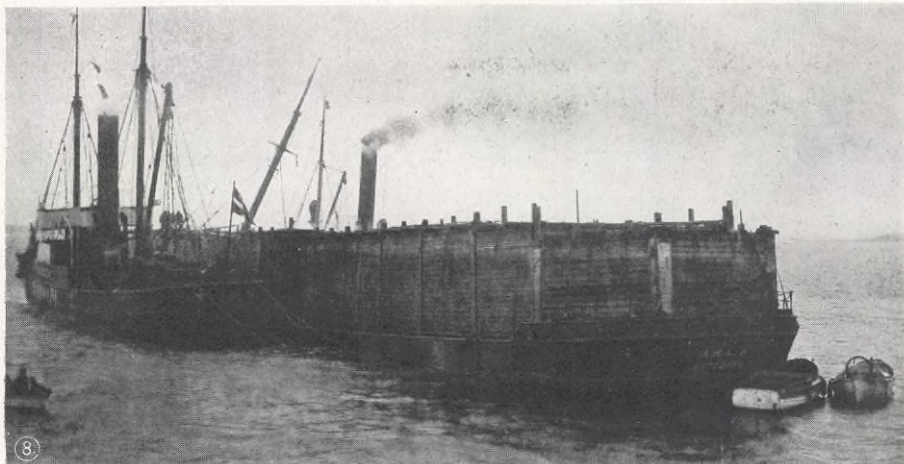
Åran af det intressanta bärgningsarbetet, som utförts med enastående ackuratess och sannolikt bildat ett fängslande skådespel för tillskyndande fartyg, tillkommer i första rummet Svitzers välkände och inom fackkretsar högt skattade ingenjör, herr N. S. Steenberg samt den praktiske ledaren af företaget, bärgningsångarens befälhafvare, kapten I. Iversen.

Röret: Sjölyftsflöt.

ÅLÅSEN: Bengt Nilfverparten.

7. BILD AF UPPBYGGNINGARBETET med öfverbyggnaden i vattenlinien.

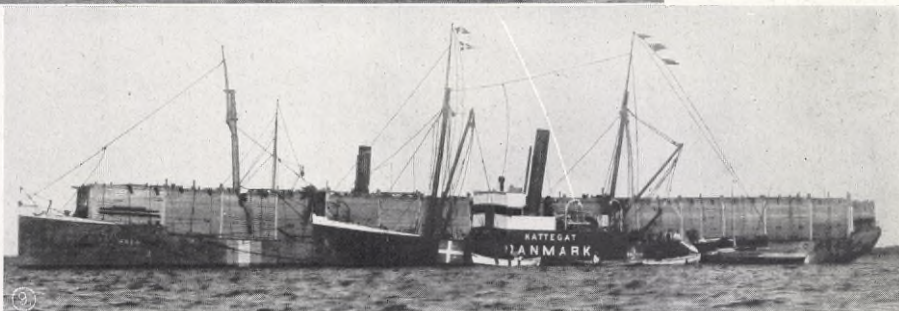
8

8. "ARLA" FLOTT.

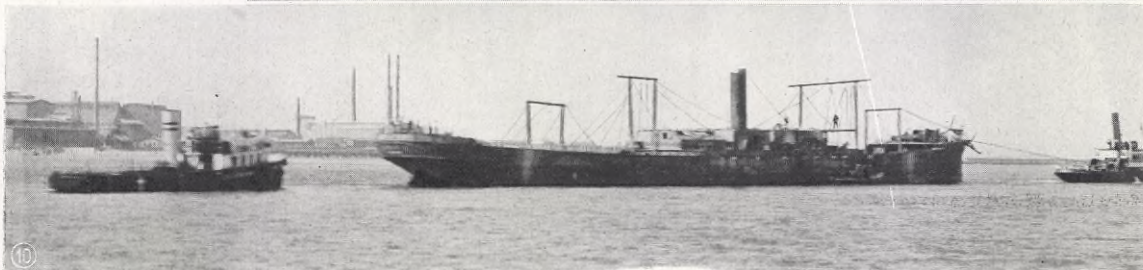
9. PÅ VÄG TILL VARF.

10. KLAR TILL LOSSNINGSPLOTSEN.

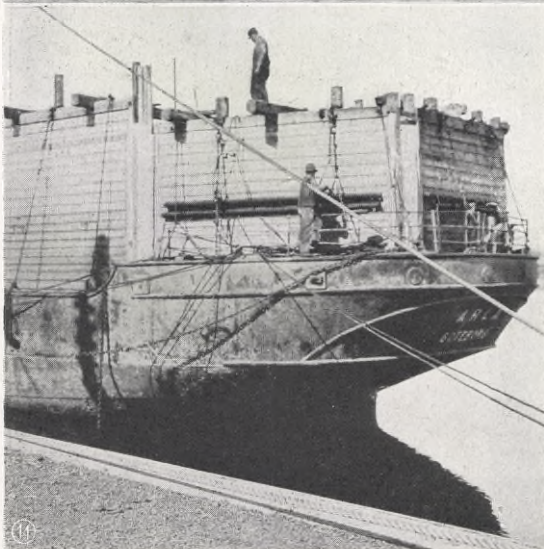
Observera den provisoriska, fyrkantiga skorstenen och de originella lossningsanordningarne, hvarmed lossades 450 ton om dagen.

9

10

11

Efter fotografier.

skorstenen i bildens öfversparra.

11. DEL AF UPPLOSSNINGSVÆRKET.

den afhållne afgående chefen.

I d:r Kempe har Domsjöverken ägt en enastående duglig och idealisk ledare, en föregångsman som få hvilken i högre grad än någon annan trott på och genom sin eminenta förmåga främjat Norrlands framtid. De goda traditioner han skapat vid Domsjö sågverk komma att i samma anda fortsätta ¹ ansson,

löjtnant Carl Kempe, som efter fadern inträder såsom den nye ledaren af Domsjöverken.

*

Till illustr. å sid. 780.

Sveriges generalkonsul i Berlin, seniorchefen för bankfirman Mendelssohn & Co, Robert von Mendelssohn har den 21 augusti allidit i Berlin, 60 år gammal.

Den allidne har gjort sig känd såsom en bland samtidens mest framstående finansmän och har i egenskap af generalkonsul alltsedan år 1901 företrätt de svenska intressena i Berlin, först för Sverige och Norge, efter unionsbrytningen för Sverige ensamt. En ättling till den store Mendelssohn hade Robert Mendelssohn i hög grad fått familjens musikaliska begåfning i arf och visade därjämte såsom frikostig mecenat ett levande intresse för konst och vetenskap.

Efter fotografi

HUGO STJERNA.

"Arlas" befälhafvare.

KRONPRINSESSANS BASAR I HELSINGBORG FÖR KRIGSFÅNGAR.

BASAREN I STADSFULLMÄKTIGES PLENISAL OMEDELBART FÖRE ÖPPNANDET. I fonden synes kronprinsparet framför kronprinsessans stånd. Öfverst: KRONPRINSESSAN MARGARETA. Text å sid. 771.
Efter fotografier för H. B. D. af Hoffotograf Alfr. B. Nilson, Malmö.

ENGELSKA KONUNGAPARET VID VÄSTFRONTEN.

Efter fotograf

Kliché: Kem. A.-D. Ernst Stillfotograf, Sklm.-Gbg.

KONUNGEN OCH DROTNINGEN AF ENGLAND, FRANKRIKES PRESIDENT OCH M:ME POINCARÉ, SIR FRANCIS BERTIE, (engelsk minister i Paris, civil) OCH SIR DOUGLAS HAIG.

VÄRLDSKIGET.

Den tredje augusti-veckan har karaktäriserats af synnerligen häftiga strider på tre krigsskådeplatser, nämligen i *Flandern*, vid *Verdun* samt på *Isonzo-fronten*.

Hvad *Yser-striderna* beträffa omnämndes redan i föregående översikt, att engels-
Forts. å sid. 783.

Till venster,
KRONPRINS RUPPRECHT AF BAYERN, högste befälhavaren öfver de tyska krigsstyrkorna i *Flandern* i sitt högkvarter.
Efter fotografi.

Till höger:
RIKSKÄNSLÄREN D:R MICHAELIS, hvilkens icke klart preciserade ställning till riksdagens fredsresolution är den för dagen mest aktuella frågan i Tysklands politik.

Amatörfoto.

ÅSKELDEN PÅ GETTERÖN VID VARBERG DEN 19 AUG.

Bland de häftiga åskväder som under innevarande sommar dragit särskildt öfver de sydligare delarne af vårt land kan antecknas såsom ett af de kraftigaste den åskby som söndagen den 19 augusti drog öfver Varbergstrakten och hvarvid en gård på *Getterön* antändes och med inliggande gröda nedbrändes i grund.

Ånyo har Sverige utsatts för en upprörande kränkning från de krigförandes sida, i det att en rysk U-båt inom svenskt territorium angripit och sänkt tyske ångaren "*Friedrich Carow*". Sänkningen, som inträffade på middagen den 8 aug., ägde rum vid Norrlandskusten, strax utanför Kägenäs udde, omkring 800 meter innanför territorialgränsen. Ångaren, som mätte 1,300 brutto registerton, tillhörde Aktiegesellschaft Neptun i Rostock. Besättningen, bestående af 14 man, lyckades i libåtarna rädda sig in till svenska kusten.

En annan tysk ångare, *Johanna Blumenberg*, som befann sig i *Friedrich Carow*s följe, undgick samma öde genom ankomsten af en svensk örlogsmän, som med högsta fart närmade sig, och vid hvilkens uppträdande på platsen den ryska U-båten fann det för godt att försvinna.

Vi återgifva härmed en bild af den kända målarångaren "*Upland*" som den 19 augusti råkade ut för det egendomliga missödet att midt under pågående lastning vid Öresundsbro kaj i Enköping sjunka ända till relingen ned i vattnet. Vid verkställd undersökning befanns det att en i vattenlinjen liggande akterventil till eldarhytterna lämnats öppen och därigenom blifvit vållande till katastrofen. Ångaren blef snart läns pumpad och kunde tortsätta för egen maskin. Skadorna voro obetydliga.

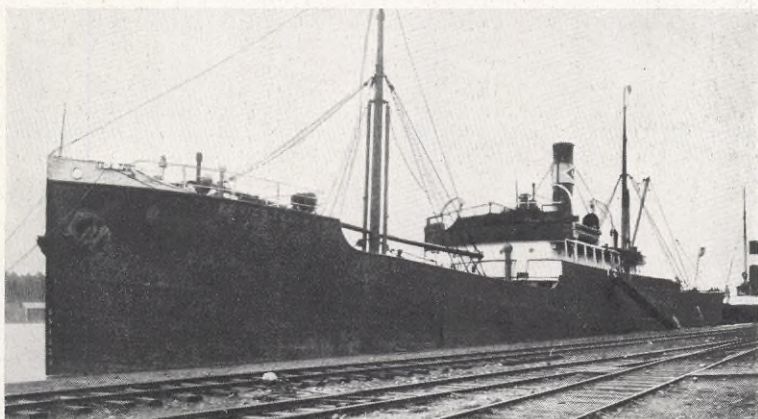
Till bild å sid. 779.

En ganska egendomlig historia, som vi återgifva i anslutning till bilden å sid. 779 och den större vignettbilden å ytteromslaget har meddelats till *Hvar 8 Dag*. Vår meddelare berättar att ett storkpar sedan många år haft sitt bo å en loge å *Ebbegården* vid *Hyllinge grufva* i *Kristianstads län*. — Innan paret i fjol flyttade till södern, började det emellertid göra iordning ett nytt bo i en afhuggen pil. Enligt en gammal tro i *Skåne* betyder det olycka då storkarna öfvergifva sitt gamla bo.

Detta varsel skulle äfven besannas. En af dagarna efter det storkparet flyttat nedbrann nämligen det mesta af gården. Då storkarna i år återkommo togo de

sitt nya bo i pilen i besittning. Men — skriver vår meddelare — ser det ut som om de till nästa vår åter taga sitt bo å ett på den nya byggnadens tak upplagd hjul, hvilket väl i så fall finge betraktas som ett godt omen för *Ebbegården*.

Som en illustration till den i vårt land rådande knappheten på fodermedel återgifva vi en bild från *Skåne*, som visar hur de maktigaste och bäst lottade af Sveriges djur i dessa dagar få dela all annan boskaps öde att själf gå ut i markerna och söka sin föda — en tidsbild som vittnar om att nöden skapar sina egna lagar.

Amatörfoto.

Kliche: Dront Sjöfotograf.

"FRIEDRICH CAROW", den tyske ångaren som af en rysk U-båt sänktes inom svensk sjögräns.

Andersson, Enköping.

Kliche: Dront Sjöfotograf.

DEN UNDER PÅGÅENDE LASTNING I ENKÖPING KANTRADE ÅNGAREN "UPLAND".

Amatörfoto. M. Svanberg, Ebbegården.

Kliche: Isak Sjögren.

ETT STORKBO I PILTRÄDET, sannolikt enastående i vårt land.
Text å sid. 778.

Amatörfoto. C. Westling, Falun.

Kliche: Isak Sjögren.

TOLF BJÖRKAR PÅ SAMMA ROT i närheten af Falun.

FRAGMENT UR EN KRIGSODUGLIGS DAGBOK.

FÖR HVAR 8 DAG AF **BERTIL MALMBERG.**

Den 13 juni.

Det fruktansvärda budskapet nådde oss i dag: Xaver har stupat. Min store, präktige Xaver, han som alltid så ridderligt försvarade mig, då kamraterna i skolan hånade mig för min "veklighet", nu multnar han någonstades i ett fientligt land, och jag, den oduglige, vandrar ännu på jorden. Hur blinda, hur meningslösa äro icke de öden, hvilka öfvergå oss människor! Xaver är död, han som så älskade lifvet, och som mer än någon annan var skickad att styra sin farkost mellan bränningar och skär. Men jag lefver, jag, som alltifrån det ögonblick, då jag begynte att tänka, icke erfarit annat än bördan af min egen svag-

het och icke längtat efter annat än griftekullen med sitt susande gräs.

Jag tänker på de tidiga vintermorgnarna, då vi följdes åt till skolan, då lyktorna ännu brunno i gathörnen och butikernas fönsterluckor voro stängda. Ofta hände det då, att Xaver drog mig på sin kälke. Och under de förskräckliga hvilstunderna — ja, för mig voro de förskräckliga — då kamraterna envisades att "göra karl af mig", då snöbollarna haglade kring mitt hufvud, då jag knuffades och bespottades, ännu erinrar jag mig från dessa martyriets ögonblick, hur befriaren närmade sig, hur han plötsligt stod vid min sida, hur hans ögon gnistrade, och hur hans kraftiga näfvar oförtröttadt arbetade, ända tills den skoningslösa skaran hade skingrats.

Fortf. å sid 782.

Foto. Nilson, Kristianstad.

SVIN PÅ BETE I SKÅNE — en ny bild för dagen. Text å sid. 778.

Kliche: Bengt Sjögren.

Efter porträtt. ARVID BERGVALL. Nyutnämnd svensk generalkonsul i Kristiania.

K. Majt har till konsul i Kristiania utnämnt och förordnat direktör *Arvid Bergvall* och tilldelat honom generalkonsuls namn heder och värdighet.

Generalkonsul Bergvall är född i Småland år 1863. I sin ungdom uppehöll han sig i och för köpmannastudier på kontor i Frankrike, Tyskland och England. År 1889 kom B. till Kristiania, där han år 1894 etablerade ett assuransföretag, som under tidernas lopp blif-

Foto. Nilsson, Kristianstad. JUSTITIERÅDET ERNST TRYGGER TALAR I KRISTIANSTAD DEN 19 AUG.

vit ett af landets mest betydande. — Såsom medlem och ledamot af svenska kolonien och svenska kyrkoförsamlingens styrelse i Kristiania har hr B. gjort sig synnerligen känd samt tillvunnit sig mycket stora sympatier. Hr Bergvall äger äfven i synnerlig grad förutsättningar att som generalkonsul representera Svenska intressen i Norge.

Årets valstrid har nu, sedan förpostfäktningarna under en längre tid med växande styrka pågått i dagspressen, inträdt i ett afgörande skede i och med aft ledarne för de politiska partierna från talarstolarne framlagt sina resp. partiets valprogram med däri ingående vidräkningar med motståndarnes politik, försvar för egna åtgöranden och utfästelser för framtiden. Föredragen hvilka ju angifva de riktlinier, efter hvilket det inledda valarbetet skall fullföljas af de lokala organisationerna öfver hela landet

och därmed kunna anses vara af afgörande betydelse för valens utgång, hafva gifvetvis tilldragit sig den lifligaste uppmärksamhet från allmänhetens sida liksom de äfven blifvit föremål för ett lidelsefullt meningsutbyte inom den politiska prässen.

Bild t. h.: ROBERT VON MENDELSSOHN, Sveriges generalkonsul i Berlin. Har i dagarne aflidit. Text å sid. 774.

Foto. Wängström, Örnsköldsvik.

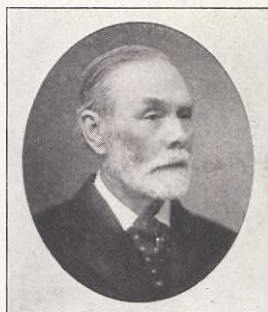
EN ARBETETS HEDERSDAG I DOMSJÖ.

Dr Frans Kempe och fru (se medaljongen) i kretsen af medaljörerna vid Mo och Domsjö a-b. Text å sid. 774.

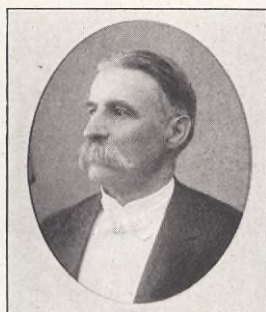
VECKANS PORTRÄTTGALLERI

O. ELLIOT.
F. d. Kommendörkapten.
Stockholm. — 80 år 18 Aug.*

H. A. NETTELBLADT.
F. d. Trafikchef. — Stockholm.
75 år 31 Aug.*

C. L. ÖFVERSTRÖM
F. d. Stationsinspektör. — Åby.
70 år 30 Aug.*

K. A. LAGERGREN.
Direktör. — Gefle.
50 år 18 Aug.*

F. O. BERG.
Kamrer. — Göteborg.
60 år 18 Aug.*

F. WESTBERG.
Hjäradsskrifvare. — Skara.
60 år 30 Aug.*

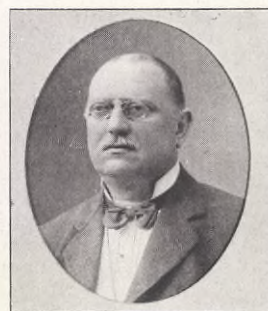
A. A. S. SVINHUFVUD.
Brandchef. — Stockholm.
50 år 18 Aug.*

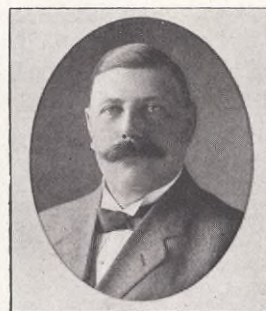
H. G. ENHÖRNING.
Landssekreterare. — Västerås.
50 år 8 Aug.*

C. G. A. BLUM.
Grosshandlande. — Stockholm.
60 år 15 Aug.*

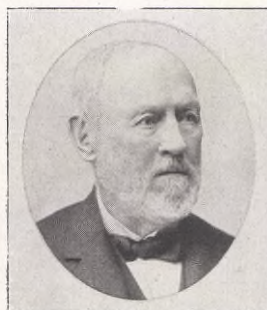
J. R. NORÉN.
Grosshandlande. — Sundsvall.
55 år 23 Aug.

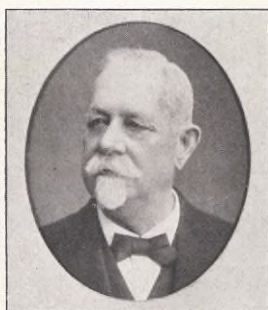
G. A. R. WESLIEN.
Grosshandlande. — Stockholm.
50 år 18 Aug.

R. W. O. RÖNSTRÖM.
Direktör. — Stockholm.
50 år 17 Aug.*

C. F. LUNDSTRÖM †.
Godsegare. — Stockholm.
F. 23. † 23 Aug.*

F. B. WAHLQUIST †.
Skeppsredare. — Göteborg.
F. 47. † 20 Aug.*

A. TØNNING †.
Rådman. — Karlshamn.
F. 64. † 11 Aug.*

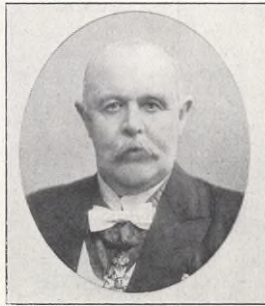
J. P. NYLANDER †.
Direktör. — Hernösand.
F. 68. † 8 Aug.*

* Data ä nästa sida.

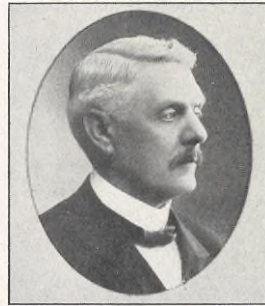
VECKANS PORTRÄTTGALLERI

J. E. M. HAHR †.
F. d. Öfverdirektör. — *Sthlm.*
F. 38. † 20 Aug.*

C. M. VON FEILITZEN †.
F. d. Öfverdirektör. — *Sthlm.*
F. 45. † 17 Aug.*

A. K. BERGVALL †.
Rådman. Fabriksidk. — *Norr-
köping.* — F. 50. † 14 Aug.*

L. H. UNGE †.
Öfversteljtnant. — *Gefle.*
F. 56. † 14 Aug.*

OTTO ELLIOT. Sek.-ltn. v. Flott. 59, ltn. v. Skårg.-art. 66, kapt. v. Fl. 75, komm.-kapt. 2:a gr. 89, 1:a gr. 93, i res. 95. Bibliotek. i Marinstaben 97—15.

HJALMAR NETTELBLADT. Stud. 62, ing. v. Stat. jernv. 63, stat.-insp. 67, i Örebro 73, traf. dir. ass. s. å., traf.-chef v. Gefle—Dala jernv. 76, verkst. dir. i Vagnuthyrn, bol. 01—08, omb.-man i Ensk. jernv. försäkr.-anst. m. olycksfall sedan 02, i Jernv. assur.-fören. sedan 07.

CARL ÖFVERSTRÖM. Intr. v. stat. jernv. 65, stat.-insp. i Åbo 78, i Laxå 95—12, traf.-chef v. Laxå—Röfors jernv. 95—12. V. ordf. i komm.-nmd., led. af kyrko- o. skolråd 1900—12; verkst. dir. f. Laxå tomt- o. byggn. a.-b. s. å. Led. af stat. jernv. styckeogdkomm. 04—07, ordf. i deleg. rör. styckeogdstraf. ordn. 08. Kamrer i sparb. sedan 15.

ANDREAS (ANTE) LAGERGREN. Utex. fr. Tekn. högsk. 92, löjtn. i V. o. V.-byggn.-kåren 97, kapt. 07. Ingeniör v. jernv.-byggn. o. i V. o. V.-byggn.-distr. 93—95, arbetschef v. Mell. Östergötl.—Göteb. o. Östra Centr.-banans jernv.-byggn. 95—03, kontr.-ing. v. Enköp.—Heby-Runnhällens jernv.-byggn. 03—06; verkst. dir. i Stockh.—Nynäs förlägs- o. traf.-a.-b. 03—05, samma befattin. i Traf.-a.-b. Stockh.—Nynäs 05—14 o. i Nynäs ångf.-a.-b. 05—08, på sin tid styr.-led. i Stockh.—Nynäs jernv.-a.-b., A.-b. Nynäs villastad, Nynäs hamns elektr. a.-b., Ångf.-a.-b. Gotland. Verkst. dir. i Ostkustbanans a.-b. sedan 13, styr.-led. der sedan 16.

OSKAR BERG. Efter afslut. skoldst. anst. v. olika järnvägar 75—88, v. Bergslag. jernv. i Göteborg 89, kamrer der sedan 96. Chef f. Göteborg. distr. af G. T. O. 92—95, ett af Sv. storlorens omb. v. världsstorlorens möte i Zurich 97, led. af komm. f. utred. af dryckenskapsfrågan i Göteborg. Led. af stadsfullm. 98—14, led. af dess öberedn. under en följd af år. Led. af Riksd. A. K. 99—11; led. af bevilln.-utsk. 07—09, af konstit.-utsk. 10—11.

FERDINAND WESTBERG. Stud. 80, e. o. landskont. i Skarab. län 84, stadsfogde o. kr.-uppb.-kassör i Skara 89, här.-skriv. i Skara fögd. sedan 97. Led. af fattigv.-styr. o. af styr. f. Göteborg-syst. i Skara. Inspekt. i sparb. o. kred.-banker i länet; v. ordf. i styr. f. länet arbetsförmedl. Hufvudman i sparb. Styr.-led. i Fornminn.-fören. Ordf. i styr. f. Sv. här.-skriv.-fören., led. af verkst. utsk. f. Sv. landstat. Ordf. i tax.-nmd. i Skara stad o. fögd.

AXEL SVINHUFVUD. U.-ltn. v. Söderm. reg. 91, kapt. i a.n. 08—17; anst. v. Stockh. brandk. 99, brandkapt. 10, brandchef sedan 11.

GEORG ENHÖRNING. Stud. 85, hofr.-ex. 91, v. hfd. 93, landskansl. i Västm. län 96, landssekr. 17. Led. af Västerås stadsfullm. 04—16, ordf. i drätselkamm. 07—17.

GUSTAF (GÖSTA) BLUM. Prakt. inom verkst. branschen i Sverige och Amerika; etabl. firman Gösta Blum i Stockholm 95.

WILHELM RÖNSTROM. Efter afsl. skoldst. o. affärsprakt. i in- o. utl. kontorschef o. prok. h. G. & L. Beijer i Stockholm 97, deleg. 02; numera verkst. dir. i den t. aktiebolag ombild. firman. Styr.-led. i A.-b. Kol o. Koks, Mangan, Mangano-Silicium, Gråsö koldepot, Luleå kol o. mater.-affär, Nyköpings kolimp., Benzol imp. a.-b.

CARL FRANS LUNDSTRÖM †. Efter afslut. skoldst. o. prakt. affärsutbildn. etabl. metallvarufabr. i Jönköping 44, hvilken såldes 46 då L. egnade sig åt den af brodern J. E. L. startade fabr.-verksamh. därstädes hvilken under brödernas samfälda ledning utvecklats till en välldomsfattande storindustri, särskildt betr. tändstickstillverknigen. Öfvertog ledningen af Carlsviks fabr. i Stockholm 63, verkst. dir. i Åby A.-b. 81 samt egnade sig slutt. åt landtbruk ss. ägare af en del stora gods i Uppland. Var på sin tid led. af stadsfullm. i Jönk. samt af Riksd. A. K. 73—75; Sveriges kommissarie v. världsutställn. i Wien 73 o. Filadelfia 76. Hed. led. af landtbr.-akad. Biografi o. helids-portr. årg. XIV:25.

FREDRIK WAHLQUIST †. Etabl. egen firma ss. ångbåtskomm i Göteborg 80; rederiför. utvecklades t. en betydande omfattning m. jämval utrikesfartakt m. W. ss. verkst. dir. i ett flertal stora rederi a.-b. Led. af dir. f. Göteborgs sjöm.-hus, fullm. i Sv. redareförer., sakkunn. i sjöf. mål v. Göteborg rådh.-rätt.

ANDERS TONNING †. Stud. 88, hofr.-ex. 92, öfvertog 94 Gust. Hintzes adv.-kontor i Karlshamn. Rådman der sedan 05. Mangärig sekr. i stadsfullm., hamndir. o. fattigv.-styr. sekr. o. kassör i Karlsh. m. fl. staders hyp.-fören., v. ordf. o. omb.-man i sparb.

JOHAN NYLANDER. Började sin prakt. l. som maskinist v. Strengb. berska fabr. i Hernösand, etabl. senare egen mindre verkstad samt där- efter Södra Sundets mek. verkstad. o. blef dess verkst. direktör. Stadsfullm. sedan 03, led. af Sjömansh. dir., en af stift. af Folkets hus i Hernösand o. led. af dess styr.

MAURITZ HAHR †. Stud. 55, niv. v. Köping—Hult banan, vårt första jernv.-bygge; intr. två år senare af Stat. Jernv.-byggn. t. 62; öfverg. slstn. år t. trafikafd. som stat.-insp.; traf.-dir. assist. 65, traf.-dir. 67, öfverdir. i Jernv.-styr. trafikafd. 72—01. Led. af jernv. taxekomm. 88 o. af 93 års stora jernv.-komm. Verkst. dir. i Sv. jernv. fören. t. 12. Led. af Krigsvet.-akad. Biografi o. helids-portr. årg. VI: 21.

MELKER VON FEILITZEN †. Stud. 65, fil. dr. 72, öfvert. fädernegården Åkerstad i Östergöt. s. å. och egnade sig helt åt dess skötsel o. åt med jordbruk sambörande angelägenheter. Blef en af de ledande inom länet's Hushålln.-sällsk. o. vice ordf. i landsting. Öfverdir. o. chef f. landtbr.-styrelsen 99—12. Led. af dir. f. Veter.-inst. 1900—12; hed.-led. af Landtbr.-akad. Biografi o. helids-portr. årg. VI: 21.

AXEL BERGVALL †. Afg. fr. Tekn. elem.-skol. 68, etabl. efter affärsanst. egen firma C. L. Svensson & Co i Norrköping i förening m. fabriksförelse; ombild. verksamheten 13 t. A.-b. Axel K. Bergvall & Söner o. var dess verkst. dir. Stadsfullm. 97—10, led. af drätselkamm., gatuförvalt., beredn.-utsk., förvalt. af Trozelliska fastigh., kassaförv. i Gustav. barnhuset; stadsrevisor; styr.-led. i sparb. Sedan 09 politierådman. Ordf.-mästare i frimur.-orden.

HJALMAR UNGE †. U.-ltn. v. Hels. reg. 77, major där 02, i res. 07 o. öfvl.-löjtn. i a.n. På sin tid led. af Gefle drätselkamm., styr.-led. o. jourh. dir. i Gefle. e. bank o. sedermera i Stockh. hand.-bank; styr.-led. i Gefle bygg. a.-b.

Forts. fr. sid. 779.

FRAGMENT UR EN KRIGSODUGLIGS DAGBOK.

... Och nu är han död! Han är borta så helt, som om han aldrig funnits. Väl lever bilden af hans fläcklösa ungdom oförgänglig i vår hägkomst, men detta fulländade kraiftkomplex, som var hans kropp, detta ändamålsenliga samspel af härdade muskler, den spända bågsträngen af hans vilja och hans varma, ädelsinnade godhet, allt detta är tillspillo, och mulen och maskarna triumfera öfver den vackeraste manlighetshvar, som blommat i en jordisk dager.

Xaver, älskade broder! Aldrig skall jag glömma de sista timmar, som vi tillbragte gemensamt. Du var hemma på några dagar, ännu osärad. Efter en fästlig kvällsvard med våra föräldrar — så fästlig som krigstiden det tillät — sutto vi nu bägge allena i vårt gamla gossrum, och utanför vårt fönster andades som förr den ålderdomliga parken, brunno kastanjernas ljus och doftade örakneliga syrener. — Prägladt af slagfältets outplånliga fasor, hade ditt ansikte förlorat sitt bekymmerslösa öfvermod; något nytt hade kom-

mit i din blick, ett gåtfullt djup och ett svårmod, som intet kunde fördriva. Men detta allvar förminskade ingalunda det intryck af oförstörd hälsa, som utstrålade ifrån dig, och jag höll blott mera af dig på det sättet, ty mörkret, som du skadat, hade gjort dig seende för många af de ting, hvilka lefva i det fördolda. Nu talade vi stilla och uppriktigt om allt, som rörde sig i oss själfva, och jag klagade för dig min nöd, jag bekände för dig min hopplösa förtviflan öfver den fysiska bräcklighet, som dömde mig att, fjärran från fäderneslandets vapenbärande män, framsläpa ett meningslöst lif, en tillvaro utan ära. Du tröstade mig så godt du kunde; du talade om mitt stora kall att i en tid af barbari arbeta på upprätthållandet af kulturens mildare värden. Du menade förvisso, hvad du sade, och måhända hade du också rätt, men det lyckades dig icke att lätta min oro. Ty den uppgift, som du tillerkände mig, det är ju densamma, som man vill lämna åt kvinnorna — och då är den skön och sublim — men jag är dock *en man*, Xaver, om

än aldrig så bristfällig, och min plats hade varit anorstädes än här, långt borta från denna skyddade boning och denna hägnade fred.

Ja, anorstädes än här! Hur gärna skulle jag icke hafva mottagit i mitt sjuka bröst den granatskärfa, som ändade ditt lif! Du vet icke, Xaver, att jag en gång anmälde mig till krigstjänst. Jag har icke uttalat det för någon af mina närmaste, ty jag skämdes öfver detta afslag, som jag erhöll. Jag dög icke, det var allt. Jag dög icke, och därför skulle jag bevaras åt lifvet, Men du dög, Xaver, och med *din* ungdom hade man ingen misskund. Nu är du borta, och världen med sina krymplingar och kranke är mycket, mycket armare än förr — —

Medan vi nu suttö tillsammans, ljusnade det så småningom öfver parken; ett rosenfärgadt skimmer nedströmmade från morgonlätta moln, och fågeltungorna klingade ur grönskan. Då gick du fram till fönstret, du utbredde dina armar som till ett famntag, dina anletsdrag strålade, och likväl låg det något af en snyftning förborgad i din stämma, då du sakta hviskade:

— O, den vackra jorden!

Men den jord, i hvars sköte du nu slumrar, den är hård och fientlig, och den är mättad med järn. Inga susande kronor breda sin skugga öfver din hvila. Så långt som ett öga skådar, sträcka sig endast tröstlösa öknar, döda, förhärjade, söndersargade slätter, där de enstaka trädskelleten lyfta sina nakna grenar som armarna på ett kors. Frid vare dig, broder! Må ljuset — det enda som människorna icke kunna förstöra — så mycket ömmare bestråla ditt namnlösa grifterum — —

VÄRLDSKRIGET.

Forts. fr. sid. 777.

männen har satt i gång ett nytt omfattande angrepp på den gamla slaglinjen *Yser-Lys*. De tyska rapporterna från dessa strider berättade i triumferande ordalag, att engelsmännen lidit ett blodigt nederlag och att anfallen samt och synnerligen visats tillbaka. De kortfattade engelska rapporterna gäfvos som vanligt ingen riktig föreställning om stridernas omfattning. Af korrespondenternas berättelser framgick emellertid att resultaten knappast motsvarat förväntningarna.

Under fortsättningen lyckades dock Haig att definitivt sätta sig i besittning af *Langemarck* och den 21 eröfrades de tyska ställningarna på en front af 2,000 yards väster och sydväst om *Lens*.

Om italienarnas nya *Isonzo-offensiv*, den elfte i ordningen meddelade den österrikiska rapporten för den 19, att fienden anfällt efter en relativt kortvarig men häftig artilleriförberedelse på en front af 60 km. De första underrättelserna öfver Wien tydde på ett framgångsrikt försvar. Emellertid framgår af senare rapporter, att italienarna, trots de oerhörda svårigheter terrängen här lägger i vägen, lyckats arbeta sig framåt. Särskildt på den norra delen af stridsfronten i de *Juliska alperna*. *Isonzo-floden* har på flera ställen forcerats norr om *Anhovo*. Tills dato (den 24 aug.) ha italienarna rapporterat ända upp till 16,000 fångar medan österrikarna i en rapport meddelat om en fångst på 5,600.

Emellertid har huvudintresset under veckan knutit sig till det nya stora *Verdun-slaget*. Det tog sin början den 20. Den 22 aug. rapporterade fransmännen om ganska betydande stridsresultat. Norr om Verdun hade *tyskarnes försvarsverk intagits på en bredd af 18 och ett djup af två km*. Härvid hade bl. a. eröfrats *Avocourt-, Corbeaux- och Cumières-skogarna, de båda Mort Homme-höjderna, Talou-höjden, Neville, höjden 304, Mormontgården samt höjden 230*. Det vill synas som om fransmännen lyckats behålla dessa eröfringar trots de rasande tyska motanfallen. Fångantalet under striderna ha stigit till 7,600.

Denna nya offensiv, som visar att fransmännen trots allt fortfarande sitter inne med en anseelig offensivkraft, och som i stort sedt återställt frontlinjen till läget före den tyska fjolårsoffensiven, har hälsats med den största hänförelse i den franska pressen. Det talas sålunda om att detta slag endast är *inledningen till en större offensiv med omfattande slutmål*.

Af händelserna i öfrigt är att anteckna ett *minister-skifte i Ungern* i det att *Esterhazy*, som det heter, af hälsoskäl afgått och fått till efterträdare den bepröfvade ministerveteranen *Wekerle*.

Den finska ministerkrisen har ej fått någon lösning. Sedan *Tokoi* dragit sig tillbaka har generalguvernören anmodat först *landtdagstalman* *Man-*

Efter fotograf.

EN AKTUELL BILD FRÅN VÄSTFRONTEN: En engelsk pansarbil (tank) återkommen från stridslinjen hälsad af kanadensiska trupper.

Kliché: Kem. A.-B. Beut. Silfversparre, Sblm—Gör

NYA RYSKA BILDER.

DEN FÖRSTA KATOLSKA KYRKLIGA PROCESSIONEN I RYSSLAND på Nevski prospekt utanför den katolska Katarina kyrkan.

ner att bilda senat. Han satte som villkor att den upplösta landtdagen skulle inkallas, men detta afslogs naturligtvis. Därefter anmodades gammalfinnen *professor Ingman*, som emellertid, sedan han konfererat med de borgerliga partierna, svarade att dessa ej

kunde åtaga sig regeringsansvaret förrän valresultatet vore känt.

Enligt tyska uppgifter ha *de tyska U-båtarne* under det första halfåret af 1917 sänkt närmare 5,500,000 ton.

Efter fotografier. SÅRADE KVINNLIGA SOLDATER UR "DÖDSBATALJONEN" PÅ LASARETT I PETROGRAD. *Alte: Louis Sjöström*

INNEHÅLL: Doktor Preben Nodermann (Biografi och helsidesporträtt). — Kronprinsessans basar i Hälsingborg. — Danska kommunalmän i Stockholm. — Chefsskiftet vid Domsjöverken. — Ett märkligt bärgningsföretag. — Porträtt och bilder till dagskrönikan. — Världskriget. — Veckans porträttgalleri. — "Fragment ur en krigsodugligs dagbok". Ber. af Bertil Malmberg.

**Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angifvande af källan förbjudes vid laga påföljd.
För Berättelser och Historietter gäller ovilkorligt förbud.**